

Barns bästa efter en separation

Idag har vi ca 400 000 barn¹ som lever med ökad risk till psykiskt och fysisk ohälsa, stadigvarande hos endast en förälder (oftast mamman). Samtidigt ser vi tydliga ökningar av vårdnadstvister där pappan per automatik blir borttvingad från barnen.

Samtidigt höjs röster från pappor i media, på bloggar, Facebook och hemsidor om en orättvisa som snarare bygger på ren könsdiskriminering snarare än brist på föräldrans ansvar. Pappor som varit fullt delaktiga i barnens liv, många gånger haft huvudansvaret, men ändå blivit petad som förälder efter en separation, så även tvingats kontakta domstol för att ens få till stånd ett umgänge.

Pappor vittnar om hur de bemöts av total ignorans från socialtjänst och familjerätten, eller ännu värre själva blivit huvudmisstänkt som förövare då de själva sökt hjälp av gällande myndighet.

Många pappor har även hamnat oskyldigt i häkte på falska anklagelser och när brott så är avskrivet så följer påstående om brott med i domstol och myndigheter - Allt på bekostnad av barn som lider.

Återkommande mantra som ligger till grund för detta systematiska borttvingande av pappor är ordet "barnets bästa" och denna skrivelse har till syfte att identifiera med vad detta kan menas och visa konkreta förslag på vad ni bör göra åt det.

Barn psykiska hälsa

För att förstå vad som händer vid en separation och vad ett barn genomlider (psykisk och fysiskt) så måste vi börja med att identifiera vad som får ett barn att må bra.

- Barn mår bra med en nära kontakt med sin pappa, och bäst med båda föräldrarna!

Detta kan vi finna på FHI hemsida avseende barns psykiska hälsa:

*"Genomgången tyder på att en far som är engagerad i barnet främjar barnets psykiska hälsa och sociala anpassning. Ett sådant samband påvisas i åtta av de nio analyser som behandlade effekter av faderns engagemang med kontroll för familjens sociala bakgrund. Effekter av faderns engagemang påvisas också i flertalet av de 11 analyser som gjorts utan kontroll för familjens sociala förhållanden."*²

Fars engagemang gör skillnad i barnens emotionella liv. Från en studie baserad på 17 000 barn födda i Storbritannien från 1958 och som följdes upp med vid åldrarna 7, 11, 16, 23 och 33 visade följande slutsats³:

- Barn med engagerade pappor har mindre emotionella och beteendemässiga problem i tonåren
- Tonåringar som har nära kontakt med sina fäder får ett mer tillfredsställande äktenskapliga relationer som vuxen
- Flickor som har en stark relation med sina fäder under tonåren visade mindre risk för psykiskt lidande i vuxenlivet.

¹ <http://www.fhi.se/Aktuellt/Nyheter/Storre-risk-for-ohalsa-bland-barn-till-ensamstaende/>

² <http://www.fhi.se/Handbocker/Uppslagsverk-barn-och-unga/Anknytning-spadbarn/>

³ http://www.fathers.com/content/index.php?option=com_content&task=view&id=396

Barns bästa efter en separation

En kartläggning som gjordes av FHI 2009 visade att barns boendeform hade en avgörande roll för hur barnet mår⁴.

Tabell 1.6 Elever med betydande problem (90:e percentilen) för varje dimension av psykisk hälsa uppdelat på årskurs, kön, föräldrarnas födelse-land och familjesituation, andel i procent

Familjesituation	Psykosomatiska besvär (%)	Koncentrationssvårigheter (%)	Påverkan i vardagslivet (%)	Nedstämdhet (%)	Bristande välbefinnande (%)
Bor hos båda föräldrarna (inklusive växelvis boende)	8,3	9,6	9,5	8,4	8,8
Bor hos endast mamma	16,1	15,6	16,2	16,1	17,2
Bor hos endast pappa	14,7	17,1	17,2	15,8	18,2
Bor inte med någon av sina föräldrar	34,0	24,6	30,4	31,9	43,8

(FHI 2009: "Kartläggning av psykisk hälsa bland barn och unga" s.21)

Denna undersökning visar tydligt att barn som bor med båda föräldrarna, eller växelvis efter en separation löpte mindre risk att utveckla psykisk ohälsa. Värst drabbad var barn som separerades helt från båda sina föräldrar.

SYDSVENSKAN

Redan 2006 uppmärksammade Sydsvenskan problemet med barn som tvångsomhändertaras från sina föräldrar⁵:

"Han [Bo Vinnerljung] är dock starkt kritisk till hur de unga hanteras och inte minst på bristen på utvärdering av den vård de unga utsätts för... Han själv [Bo Vinnerljung] och Eva Franzén bidragit till tyder snarast på att barn och unga löper stora risker att få ett sämre liv än barn som får bo kvar hemma."

Även BRÅ har försökt att uppmärksamma riskfaktorer och redan 2001 kom följande rapport 2001:15⁶:

"En omfattande forskning har påvisat en mängd förhållanden hos föräldrarna som kan kopplas till en ökad risk för antisocial utveckling hos barnen. Kriminalitet, missbruk, psykisk sjukdom, att vara ensamstående mamma eller tonårsförälder, långvarig och allvarlig social stress, bristande omsorgsförmåga, övergrepp och misshandel är några av de kanske vanligaste påvisade riskfaktorerna (2,3,4,5,10). Ofta påpekas att risken för antisocial utveckling ökar med antalet familjerelaterade stressfaktorer som barnet exponeras för"

⁴ <http://www.fhi.se/PageFiles/12031/R2011-9-Kartlaggning-av-psykisk-halsa-bland-barn-och-unga-2.pdf>

⁵ <http://www.sydsvenskan.se/sverige/article155396/Omhandertagna-barn-far-ofta-illa.html>

⁶ http://www.pappamanualen.se/dokument/bra_2001-1.pdf

Barns bästa efter en separation

Från en undersökning som socialstyrelsen genomfördes 2006 kan man finna en oroväckande skillnad mellan barn som bor med en förälder mot barn som bor med båda föräldrarna:

Tabell 7:1. Andelen barn vårdade på sjukhus 1991–99 efter familjestatus och typ av diagnos. Procent.

	Flickor som 1985–90 bodde i		Pojkar som 1985–90 bodde i	
	Enförälderhushåll	Tvåförälderhushåll	Enförälderhushåll	Tvåförälderhushåll
Psykiatrisk diagnos	2,3	0,9	1,5	0,5
Självbrandsförsök	2,2	0,8	1,0	0,3
Trafikskador	1,9	1,6	3,0	2,6
Yttre våld	0,3	0,1	1,2	0,5
Fall och förgiftningar	3,2	2,7	4,6	4,3
Alkoholrelaterad diagnos	1,2	0,4	1,3	0,5
Narkotikarelaterad diagnos	0,7	0,1	1,1	0,2

Källa: Socialmedicinska databasen, EpC/Socialstyrelsen.

(Socialstyrelsen "Social rapport 2006" - Barns utsatthet s.253)

Denna undersökning styrker det Internationella studier också kommit fram till långt tidigare avseende barns psykiska ohälsa och en frånvarande förälder.

Fathers For Life

Enligt kanadensisk undersökning från 2002 visar tydligt att pappans frånvaro som förälder har en direkt negativ effekt på barnens uppväxt och statistiken talar sitt tydliga språk⁷:

- 71 % av alla ungdomar som hoppar av gymnasiet har växt upp utan sin pappa
- 80 % av sexualbrottslingar med subjektivt riktad aggressivitet, har växt upp utan sin pappa
- 63 % av ungdomarna som begår självmord kommer från faderlösa hem
- 85 % av ungdomsbrottslingarna som avtjänar fängelsestraff kommer från faderlösa hem

Barn som växer upp utan en pappa löper ökad risk enligt följande:

- 4,6 ggr. större chans att begå självmord
- 6,6 ggr. större chans att bli tonårsmamma
- 24,3 ggr. större chans att rymma hemifrån
- 15,3 ggr. större chans att utveckla beteendestörningar
- 6,3 ggr. större chans att blir föremål för LVU
- 10,8 ggr. större chans att begå våldtäkt
- 6,6 ggr. större chans att hoppa av skolan
- 15,3 ggr. större chans att hamna i ungdomsfängelse, och med det kriminell utveckling

Genom att studera olika boendeformer och barn och ungdomars psykiska hälsa så kan vi se ett tydligt mönster.

- Desto mer vi tvingar bort barnen från föräldrarna, desto sämre mår barnen!

⁷ <http://www.pappammanualen.se/dokument/FATHERSFORLIFE-ORG.pdf>

Barns bästa efter en separation

Är separationen i sig skadlig för barnen?

FHI har sammanställt en studie (2009) i förekomsten separation och kom fram till följande av det material de gick igenom⁸:

"De individer som genomgått en skilsmässa som barn hade oftare depressioner och alkoholproblem men detta gällde inte för de barn där en av föräldrarna dött under uppväxten. Dessa studier talar för att en separation från en av föräldrarna i sig inte medför ökad risk för ohälsa."

Psykisk ohälsa uppkommer *inte* på samma sätt om den ena föräldern dött.

Så då återstår bara en förklaring för förekomsten av barns ohälsa i samband med separation:

"Konflikter i familjen har säkerställda effekter på förekomst av psykiska problem. Effekterna var tydligare för inåtvända problem (oro, nedstämdhet) jämfört med utagerande problem. Effekterna var ungefär lika på flickor som på pojkar."

En separation som övergår till en konflikt mellan föräldrarna hade en direkt negativ inverkan på barnets psykiska hälsa!

Vad är en konflikt?

*"Ordet konflikt kommer från det latinska ordet conflictus som betyder sammanstötning. Konflikter är olika former av spänningstillstånd mellan människor som ofta leder till försämrad kommunikation."*⁹

Den vanligaste bilden avseende konflikt är att det är två, eller fler parter som har en osämja avseende ett sakfråga eller subjekt där parterna vägrar släppa sin ståndpunkt. Avseende vårdnad och umgänge så behövs det inte två parter, utan det räcker med att det är en (1).

Konflikt uppkommer när en (1) part inte delar den andras uppfattning. När det kommer till vårdnad och umgänge så ligger denna tolkning oftast på boendeföräldern.

Föräldrar som kommer överrens, eller en förälder som aktivt tar avstånd från sitt föräldraskap hamnar sällan i konflikt, ganska logiskt. Konflikt uppstår oftast när den ena föräldern förvägrar barnen ett naturligt umgänge och kontakt med den andra föräldern.

- Barns psykiska ohälsa påverkas mer av frånvaron av den ena föräldern, mer än själva konflikten (familjegrädet). Hade gräl (osämja) i sig varit föremål för denna ohälsa så hade det syntts i statistiken, vilket vi inte kan finna bland de barn som faktiskt bor växelvis. (Se tabell HFI 2009)

- Föräldrarnas fysiska frånvaron är således kärnproblemet!

Så hur ser lösningen ut?

Även här har FHI studier som pekar på lösningen:

"Vid en litteratursökning identifierades fyra kontrollerade försök där familjer som skiljt sig hade fått tillgång till förebyggande insatser. Samliga fyra försök visade att barnens psykiska hälsa blev bättre då familjen hade fått tillgång till insatsen... Programmen är inriktade på att främja barnens och föräldrarnas förmåga att klara påfrestningar snarare än på bearbetning av de upplevelser skilsmässan medfört."

Undersökningarna visade att när man fokuserade på *praktiska lösningar* och säkerställde barnets kontakt och umgänge (operativt) med båda föräldrarna så minskade barnets problem med psykisk

⁸ <http://www.fhi.se/Handbocker/Uppslagsverk-barn-och-unga/Skilsmassa--halsoeffekter-och-prevention/>

⁹ <http://sv.wikipedia.org/wiki/Konflikt>

Barns bästa efter en separation

ohälsa. Således kan man anta att den emotionella påfrestningen som föräldrar själva kunde uppleva med separationen hade mindre inverkan på barnet om den hade kontakt med båda sina föräldrar.

- Rent rationellt betyder det att föräldrar som kan separera på sina egna känslor kring separationen och se till barnets behov av båda föräldrarna hade barn som uppvisade mindre problem med psykisk ohälsa. (FHI 2009)

Barnen utvecklar parallella relationer

Barnen utvecklar parallella relationer till båda sina föräldrar, oberoende av varandra. Och föräldrarna kan vara utmärkta på varit håll. Ett vanligt argument är att barn utvecklar endast en anknytning åt gången och det är bäst för barnet om den sker först till mamman. Gäller speciellt i tidig ålder. Detta argument finns det inget stöd för, utan snarare bidragit till denna ohälsa i statistiken.

”Barn idag i västvärlden utvecklar parallella anknytningar till sina vårdnadshavare, snarare än att först utveckla anknytning till den ene och sedan till den andre. Man kan alltså utgå ifrån att barnet utvecklar relationsspecifika anknytningar till båda föräldrarna utifrån hur relationen till respektive förälder utvecklats (Broberg 2006). Det finns således inget stöd för biologiska skillnader i föräldraroller. Män och kvinnor reagerar fysiologiskt likadant på spädbarns gråt. Pappor är lika bra på att mata sina spädbarn som mammor, på att tolka vad barnet vill och på att besvara barnets behov (Parke, 1981).”

Desto tidigare och snabbare barn kan få en naturlig kontakt och umgänge med båda sina föräldrar, desto snabbare minskar vi risken för att barnet börjar utveckla psykisk ohälsa.

Barns "bästa" är regelbunden och nära kontakt med båda sina föräldrar!

Markus Ollikainen
Pappamanualen.se

